

Učni načrt

Predmet

POZAVNA

1. Opredelitev predmeta
2. Splošni cilji predmeta
3. Operativni cilji predmeta - dejavnosti
4. Operativni cilji predmeta - vsebine
5. Standardi znanja
6. Didaktična priporočila
7. Izvedbeni standardi in normativi

1. OPREDELITEV PREDMETA

Pozavna izvira iz Azije in spada med najstarejše inštrumente nasploh. Dokazano je, da je pratip obstajal že v predzgodovinski dobi. Hebrejci so ga imenovali hazozeroth, Indusi karana in Rimljani bucina oz. tuba directa. V tem času se je uporabljala za religiozne namene in v vojnih svečanostih.

Domovina sodobne pozavne je Italija in Nemčija. To dokazujeta obe imeni: trombone po italijansko pomeni velika tuba in pozavna izvira iz spreminjanja staronemškega imena za trobento: busine, busune, busaune, posaune.

S svojim genialno preprostim mehanizmom na poteg se zdi, da so jo do zdajšnje oblike razvili že v 15. stol. ali še prej. Prvi dokazi o obstoju srednjeveške, nato renesančne pozavne so tam nekje iz l. 1460. Nastala je iz trobente, na kakršno so igrali potujoči glasbeniki minstrelji, in hitro našla prostor v cerkveni glasbi, saj je s svojo zvonkostjo bila zanjo zelo primerna. Vrh je glasba za pozavno dosegla okrog leta 1600 v Benetkah v čudovitih canzonah, ki jih je za cerkev sv. Marka pisal Giovanni Gabrieli.

Danes so še v uporabi altovska, tenorska in basovska pozavna; tu in tam tudi kontrabasovska pozavna.

2. SPLOŠNI CILJI PREDMETA

UČENCI:

- se oblikujejo v vsestransko razvito osebnost s pozitivnim odnosom do dela, umetnosti in potrebe po izpopolnjevanju in razvoju,
- razvijajo glasbeno kulturo in smisel za glasbo:
 - prebujajo interes in ljubezen do glasbe in glasbenega izražanja,
 - vzpostavljajo naravne vezi med umetniškim mišljenjem, sluhom ob spoznavanju zakonitosti glasbenega izraza in med glasbenimi oblikami ob pomoči tehnike,
 - pridobivajo motorične spretnosti in veščine, potrebne za izvajanje in zapisovanje glasbe,
 - razvijajo natančne ritmične predstave,
 - se navajajo na samokontrolo in kontrolo zvoka,
 - razvijajo analitično obvladovanje notnega teksta,
 - se usposablajo za samostojno delo in nadaljnje glasbeno izobraževanje,
 - se usposablajo za samostojno izvajanje glasbenih del in igranje v komornih skupinah ter orkestrih.

3. OPERATIVNI CILJI PREDMETA - DEJAVNOSTI

NIŽJA STOPNJA			VIŠJA STOPNJA
Učenci:	1. in 2. razred	3. in 4. razred	5. in 6. razred
igrajo na pozavno;	<ul style="list-style-type: none"> • spoznajo pozavno in njene značilnosti (preponsko dihanje), • usklajujejo jezik s potegom desne roke, • igrajo krajše skladbe, • igrajo preprostejše etude, • igrajo lestvice in akorde, • učijo se igranja z lista, • učijo se igranja na pamet; 	<ul style="list-style-type: none"> • igrajo zahtevnejše skladbe, • igrajo durove in molove lestvice, po možnosti v dveh oktavah z akordi, • igrajo zahtevnejše etude, • igrajo z lista, • igrajo po slušni zaznavi, • igrajo na pamet; 	<ul style="list-style-type: none"> • igrajo zahtevne skladbe, • razvijejo igro z lista, • igrajo na pamet, • igrajo v različnih glasbenih sestavih, • igrajo lestvice čez dve oktavi razloženo, • spoznajo tenorski ključ, • igrajo zahtevnejše etude, • igrajo že ciklične skladbe;
solfedžirajo;	<ul style="list-style-type: none"> • pojejo skladbe, ki jih igrajo, • v mislih štejejo dobe (lahko s pomočjo metronoma), • natančno upoštevajo trajanje tonov; 	<ul style="list-style-type: none"> • pojejo skladbe, ki jih igrajo, • štejejo dobe – metronom, • natančno upoštevajo trajanje tonov, • pojejo zahtevne intervale v etudah; 	<ul style="list-style-type: none"> • pojejo skladbe, ki jih igrajo, • štejejo dobe s pomočjo metronoma, • natančno upoštevajo trajanje tonov, • pojejo zahtevne intervale;
oblikujejo zvok;	<ul style="list-style-type: none"> • postavitev maske in vibracija ustnic, • povezujejo tone v skupine, • uporabijo preproste dinamične kontraste (glasno, tiho), • prepričevanje tonov (uporaba vokalov), • uporabijo artikulacijo (legato, non legato, staccato); 	<ul style="list-style-type: none"> • uporabijo dinamične kontraste (p, mp, mf, f), • hitreje prepričujejo (fleksibilnost), • uporabijo legato, non legato in staccato artikulacijo; 	<ul style="list-style-type: none"> • razvijejo vse tehnične prvine (fleksibilnost, dvojni-trojni jezik), • kontrolirajo trajanje in kvaliteto tona (jakost, barva), • hitreje prepričujejo – Colin, Schlossberg, • uporabijo artikulacijo vseh vrst, • širijo dinamični razpon;
igrajo v skupini;	<ul style="list-style-type: none"> • igrajo dvoglasne skladbe ob učiteljevi spremljavi in obrnjeno; 	<ul style="list-style-type: none"> • navadijo se na skupinsko igro z lažjimi skladbami; 	<ul style="list-style-type: none"> • igrajo zahtevne skladbe v različnih zasedbah;
ustvarjajo;	<ul style="list-style-type: none"> • poslušajo posnetke svojega igranja; 	<ul style="list-style-type: none"> • poslušajo posnetke svojega igranja in igranja drugih, • izvajajo lastne skladbe; 	<ul style="list-style-type: none"> • uporabijo sodobne učne pripomočke (video, računalnik, gramofon, vokman, kasetofon);

<p>spoznavajo, ocenjujejo in vrednotijo glasbo.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • razumejo preprosto notno sliko, • praktično uporabljajo elemente glasbene teorije, • spoznavajo osnovne značilnosti zvoka (višina, trajanje, barva, jakost), • povezujejo tone v skupine prek motivov, fraz in period do eno-, dvo- in tridelnih pesemskih oblik, • poznajo dele pozavne in njihove funkcije, • razlikujejo značaje skladb (veselo, otožno, šaljivo, razigrano), • prepoznajo razlike med grobim in kultiviranim igranjem. 	<ul style="list-style-type: none"> • praktično uporabijo elemente glasbene teorije, • poglobijo občutek za tempo in dinamiko, • spoznajo nove glasbene oblike, • poznajo zgodovinski razvoj inštrumenta, • ocenijo lastne izvedbe (nastopi) in razvijejo kritičen odnos do svojega igranja, • ob poslušanju drugih primerjajo svoje znanje, • razvijejo pozitivni tekmovalni duh, • spoznajo zgodovinski razvoj glasbe na Slovenskem – seznanijo se z lažjimi skladbami slovenskih avtorjev. 	<ul style="list-style-type: none"> • praktično uporabijo elemente glasbene teorije, • poglobijo občutek za tempo, dinamiko... • sistematično zaokrožijo in uporabijo vsa pridobljena znanja, • spoznajo altovsko in basovsko pozavno, • spoznajo različne načine zapisovanja tonov (tenorski ključ), • poglobijo poznavanje inštrumenta, • oblikujejo kriterije vrednotenja glasbe s primerjavo lastnih skladb z drugimi (nastopi drugih učencev, koncerti, avdio- in videoposnetki), • izkustveno, razumsko in čustveno ocenijo in ovrednotijo izvajano glasbo, • spoznajo zahtevnejše skladbe slovenskih in drugih evropskih avtorjev.
<p>Dodatni pouk</p>	<p>Intenzivnejše razvijanje tehničnih in muzikalnih prvin do stopnje celovitega uresničevanja ciljev in brezhibnega obvladovanja vsebin, ki so predvidena za posamezni razred oziroma stopnjo izobraževanja.</p>		

4. OPERATIVNI CILJI PREDMETA - VSEBINE

1. razred

TEHNIČNE IN MUZIKALNE PRVINE TER TEORETIČNE VSEBINE:

- Drža telesa,
- preponsko dihanje,
- naravna drža telesa in pozavne,
- nastavek (napetost mišic, spodnja ustnica),
- vodenje in oblikovanje lepega in naravnega tona,
- vibracija ustnic,
- igranje na ustnik (non press),
- jezik – zastavek,
- vaje za intonacijo,
- legato, non legato, staccato in kombinirana igra,
- dinamika, agogika in fraziranje.

LESTVICE:

- Igrajo durove lestvice po možnem obsegu,
- prvi ton nastavljajo na zlog "pu".

ŠOLE – METODE:

- Rolf Handrow: Šola za začetnike (Posavnschule für Anfänger) (edd. Pro musica Verlag Leipzig),
- Peter Wastall: Learn as you Playtrombone & Euphonium (edd. Boosey & Hawkes).

SKLADBE:

- album skladb za začetnike (čelo) in skladbe s klavirsko spremljavo iz predlaganih šol.

OPOMBE:

Poleg že navedenih šol - metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

IZPITNE VSEBINE:

- Durova lestvica s trozvokom,
- dve etudi,
- ena skladbica s klavirsko spremljavo (na pamet).

2. razred

TEHNIČNE IN MUZIKALNE PRVINE TER TEORETIČNE VSEBINE:

- Razvijajo tehniko igranja pozavne,
- igranje na ustnik (non press)
- ritmično berejo note,
- legato, non legato, staccato in kombinirana igra,
- naravna drža telesa in inštrumenta,
- nastavek (napetost mišic, spodnja ustnica),
- vodenje in oblikovanje lepega in naravnega tona,
- vibracija ustnic,
- jezik – zastavek,
- vaje za intonacijo,
- dinamika, agogika in fraziranje,
- prvi ton nastavljajo na zlog “pu“.

LESTVICE:

- Igrajo durove in naravne molove lestvice s trozvoki.

ŠOLE – METODE:

- Rolf Handrow: Šola za začetnike (Posavnschule für Anfänger) (edd. Pro musica Verlag Leipzig), nadaljevanje,
- Peter Wastall: Learn as you Play Trombone & Euphonium (edd. Boosey & Hawkes), nadaljevanje.

SKLADBE:

- Album skladb za začetnike (čelo) in skladbe s klavirsko spremljavo iz predlaganih šol.

OPOMBE:

Poleg že navedenih šol - metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

IZPITNE VSEBINE:

- Durova in molova lestvica s trozvokom,
- dve etudi,
- ena skladbica s klavirsko spremljavo (na pamet).

3. razred

TEHNIČNE IN MUZIKALNE PRVINE TER TEORETIČNE VSEBINE:

- Razvijajo obseg inštrumenta navzgor in navzdol,
- razvijajo fleksibilnost – prepihujejo alikvotne tone,
- spoznajo, razumejo in igrajo vsa notna trajanja in pavze v dvo-, tro- in štiričetrtinskem in osminkem taktovskem načinu,
- razumejo in izvajajo legato in non-legato ter točno artikulacijo,
- obvladujejo dinamične prvine od pp-f, akcente in agogiko,
- igrajo v duetu in triu.

LESTVICE:

- Igrajo durove in naravne molove lestvice s trozvoki ter septakordi po možnosti čez dve oktavi, po različnih načinih, artikulacijah in hitrostih.

ŠOLE – METODE:

- R. Muller: Šola za pozavno I. del,
- Charles F. Gouse: Learn to play the trombone/baritone b. c. (edd. By David Abt).

SKLADBE:

- I. Šček: Ples,
- I. Šček: Moja ura,
- F. Schubert: Melody from Quartet – d-mol,
- L. B. Smith: Mignonette,
- V. Cook: Garnet,
- V. Cook: Emerald,
- J. Krieger: Menuett in Bouree.

OPOMBE:

Poleg že navedenih šol - metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

IZPITNE VSEBINE:

- Durova in molova lestvica po možnem obsegu s trozvoki,
- dve etudi različnega karakterja (melodična, tehnična),
- eno skladbo – na pamet s klavirsko spremljavo.

4. razred

TEHNIČNE IN MUZIKALNE PRVINE TER TEORETIČNE VSEBINE:

- Razvijajo že naštete prvine iz tretjega razreda,
- spoznavajo slogovne posebnosti posameznih obdobij,
- gojijo visoko kulturo zvoka in osebni odnos do njega,
- razpravljajo o izvedenih skladbah.

LESTVICE:

- Durove in molove lestvice – nekatere že čez dve oktavi s trozvoki, dominantnimi septakordi in z zmanjšanimi septakordi,
- uvajanje v kromatično lestvico.

ŠOLE – METODE:

- R. Muller: Šola za pozavno II. del,
- A. Lafosse: Methode Comlette – I. del,
- B. Slokar: Lestvice I. del,
- J. Porrett: Etude 1-10.

SKLADBE:

- P. Dubois: Suita,
- P. Gabaye: Complainte,
- W. A. Mozart: Pesem,
- R. Clerisse: Prierre,
- J. Haydn: Andante,
- A. Hačaturjan: Andantino,
- J. Hasse: Dva plesa,
- J. S. Bach: Sarabande,
- G. F. Haendel: Largo,
- Pergolesi, Schubert, Blaževič, Gagnebin itd.

OPOMBE:

Poleg že navedenih šol - metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

IZPITNE VSEBINE:

- Dve lestvici: durova in molova s pripadajočimi akordi in septakordi,
- dve etudi različnega karakterja,
- dve skladbi na pamet ob spremljavi klavirja.

NAPREDOVANJE

Za prehod na višjo stopnjo izobraževanja mora učenec na izpitu za 4. razred pozavne pokazati dobro obvladovanje vseh tehničnih in muzikalnih elementov igre in pridobiti pozitivno mnenje izpitne komisije.

5. razred

TEHNIČNE IN MUZIKALNE PRVINE TER TEORETIČNE VSEBINE:

- Razvijajo tehniko igranja pozavne,
- izenačujejo kakovost zvoka v vseh registrih,
- dosegajo telesno pripravljenost, ki jim omogoča izenačeno kakovost igranja v daljšem časovnem obdobju,
- obvladujejo ritem dihanja,
- solfedžirajo tekst, ki ga igrajo,
- razumejo in spoznajo notne vrednosti do kvintole z istoimenskimi pavzami,
- spoznajo in obvladujejo alla breve ter nesimetrične taktovske načine,
- igrajo v šolskih in ljubiteljskih orkestrih.

LESTVICE:

- Durove in molove lestvice z razloženimi trozvoki, dominantnimi in zmanjšanimi septakordi čez dve oktavi,
- kromatična raba durovih lestvic in akordov.

ŠOLE – METODE:

- R. Muller: Šola za pozavno II. del (do konca),
- R. Muller: Tehnične vaje I. del,
- A. Lafosse: Methode Complete I. del (do konca),
- Bordogni: Melodične studije.

SKLADBE:

- R. Muehlfeld: Romanza,
- C. Brown: Meditacije,
- F. Šramek: Suita,
- Matej: Elegija,
- I. Štuhec: Vesela skladba,
- Mendelssohn: Pesem,
- J. Haydn: Bourre.

OPOMBE:

Poleg že navedenih šol - metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

IZPITNE VSEBINE:

- Dve lestvici: durova in molova čez dve oktavi s pripadajočimi akordi,
- dve etudi različnega karakterja,
- dve skladbi ob spremljavi klavirja (ena ciklična in ena slovenskega avtorja).

6. razred

TEHNIČNE IN MUZIKALNE PRVINE TER TEORETIČNE VSEBINE:

- Razvijajo tehniko fleksibilnosti,
- uvajajo se v igranje dvojnega in trojnega staccata,
- solfedžirajo in po potrebi transponirajo tekst, ki ga igrajo,
- verodostojno obvladajo izvajanje različnih glasbenih slogov,
- igrajo v šolskih in ljubiteljskih orkestrih,
- seznanijo se s slogovnim izvajanjem trilčkov, okraskov in predložkov.

LESTVICE:

- Razložene durove lestvice s pripadajočimi akordi in septakordi,
- molove lestvice s trozvoki in zmanjšanimi septakordi čez dve oktavi,
- kromatična razložitev durovih lestvic, akordov in septakardov v počasnem tempu.

ŠOLE – METODE:

- R. Muller: Tehnične vaje I. del (do konca),
- A. Lafisse: Methode Complete II. del,
- C. Colin: Flexibilities.

ETUDE:

- F. Vobaron: 1-10,
- Bordogni: Melodične studije.

SKLADBE:

- J. Štuhec: Scherzino,
- F. Lammy: Chorral Varie,
- J. Francl: Suita,
- J. S. Bach: Sarabanda,
- A. Dewanger: Humoreska,
- I. Gallyard: Sonata,
- Jos. Nowakowsky: Concertino.

OPOMBE:

Poleg že navedenih šol - metod, etud, skladb ipd., se lahko uporablja tudi druga ustrezna literatura.

IZPITNE VSEBINE:

- dve lestvici: durova in molova čez dve oktavi s pripadajočimi akordi,
- dve etudi različnega karakterja,
- dve skladbi ob spremljavi klavirja (ena ciklična in ena slovenskega avtorja).

5. STANDARDI ZNANJA

Standardi znanja so vezani na operativne cilje in vzorce literature za posamezni razred in se ob koncu šolskega leta preverjajo z izpitnim nastopom.

Dosežki se opredeljujejo in ocenjujejo skozi tri komponente razvoja učenčevih sposobnosti: sluha, glasbene predstave in ritma, ki se razvijajo vzporedno. Ob koncu nižje stopnje imajo učenci že razvito osnovno tehniko in postavitev tona. Pri izvedbah pokažejo poznavanje osnovnih teoretičnih znanj, kot je orientacija v notnem tekstu (taktovski način notne vrednosti od celinke do šestnajstink, punktirane note, istoimenske pavze v četrtinskem in osminkem taktovskem načinu). Igrajo tekoče durove in vse tri molove lestvice s trozvoki in četverzvoki po obsegu, ki je odvisen od posameznika. Obvladajo osnovna sredstva oblikovanja (dinamika, agogika in artikulacija). Tempo je počasen, vendar prilagojen značaju skladbe. Vse načrtovane vsebine se nadgrajujejo. Izvedba mora dokazati poznavanje in sposobnost fraziranja kakor tudi že osnovnih stilnih posebnosti skladbe.

Višja stopnja pomeni prehod na zahtevno literaturo, kar pomeni tehnično brezhibno obvladovanje predvidene težavnosti. Izvedba mora biti logična in doživeta, približevati se je treba originalnemu tempu. Vse dosedanje naučene teoretične prvine morajo biti popolnoma obvladane v tehničnem smislu in podprte z ustreznimi slušnimi procesi. Vse komponente se morajo neprisiljeno prepletati in tvoriti čvrsto osnovo za nadaljevanje šolanja z zaokrožitvijo vseh znanj in veščin v logičnem smislu.

6. DIDAKTIČNA PRIPOROČILA

Osnovna naloga, ki jo morajo učitelji izpolniti po tem načrtu, je razvijanje ljubezni do glasbe in ustvarjalne potrebe po muziciranju. Izbira metode vodenja učnega procesa je v celoti v učiteljevih rokah, vendar priporočamo načine, ki izhajajo iz naravnih predispozicij otroka; gre za zamenjavo otrokovega naravnega inštrumenta (glasu) s pozavno. Posebno teži v učnem procesu naj dobi razvoj sluha, ki naj ne služi samo nadzoru, temveč tudi načrtovanju zvoka. Razvoj tehnike in teoretičnih znanj naj bo v skladu in soglasju z razvojem slušnih procesov, da ne pride do odtujitve glasbenega bistva in veščine. Pri izbiri vsakega naslednjega koraka v učenčevem repertoarju je treba upoštevati tri generalne principe težavnosti: tehnični (mehanični), vsebinski in princip kompleksnosti glasbene fakture. Vsako nalogo v učnem procesu je treba realizirati na visoko profesionalni ravni z upoštevanjem posebnosti vsakega učenca, njegovih intelektualnih potencialov, motivacije za samostojno delo, vendar z jasno postavljenimi nalogami. Vsako glasbeno delo je pomembno najprej natančno prebrati, pojasniti in z vseh vidikov analizirati. Kontinuiteta dvigovanja težavnosti mora biti enakomerna.

Tako dosežena glasbena znanja morajo postati pomemben del splošne kulture vsakega učenca. Nadarjenim in bolj ambicioznim učencem je treba postaviti zdravo in čvrsto osnovo za nadaljevanje šolanja.

Znanja, ki jih učenci usvojijo v posameznem razredu, je v nadaljevanju šolanja treba utrjevati in poglobljati. Učence je treba nenehno opozarjati in spodbujati k pravilni drži telesa in inštrumenta, saj je to eden najpomembnejših dejavnikov pouka z začetniki. Spodbujamo jih k razvijanju natančne igre, vztrajnosti, pridnosti, delavnosti, samostojnosti in koncentracije v drugem in tretjem dvoletju pa tudi k razčlembi snovi, vadenju zahtevnejših delov, doseči pa je treba tudi daljše trajanje, večjo intenzivnost in točnost ter lastno kontrolo pri vadenju.

Glasbeni termini naj se uporabljajo že na začetku. Učiteljeva demonstracija igre ali demonstracija starejših učencev poveča muzikalno občutje in je hkrati velika motivacija. Vsak učenec naj čim večkrat nastopa.

Priporočljiva starost za začetek učenje pozavne je 11 let. V tem primeru učenec igra na tenorsko pozavno, ki mora imeti kvartni ventil za nadomestek šesti in sedmi legi.

Priporočljivi so tudi najmanjši modeli pozavne. Če se učenec začne učiti pozavno že pri devetih letih starosti, v tem primeru igra na altovsko pozavno. Glede na fizični razvoj bi po dveh letih ti učenci prešli na tenorsko pozavno.

Z razvojem metodike in didaktičnih pripomočkov je danes omogočeno, da začnemo pouk z devetletnimi otroki na altovski (otroški) pozavni. Japonci so v ta namen izdelali otroško tenorsko pozavno. Ta dosežek omogoča, da imamo danes možnosti sprejeti takšnega otroka takoj na pozavno in že iz prakse vemo, da bo razvoj potekal nemoteno. Otroci imajo sedaj možnost šestletnega izobraževanja tega inštrumenta. S tem pridobijo več znanja kot prej in jim je na srednji šoli omogočen nemoten prehod. Učni načrt, ki je pred vami, vse to omogoča.

Zgornja starostna meja za vpis 18 let pa naj ostane, saj omogoča vpis tudi starejšim učencem (dijakom, študentom), da se vključijo v izobraževalni program Glasba – in nato sodelujejo v krajevnih orkestrih ter tako dvigujejo raven splošne kulture Slovencev.

To zadnje pa je tudi glavni namen vseh glasbenih šol v Sloveniji in nanazadnje tudi tega učnega načrta.

7. IZVEDBENI STANDARDI IN NORMATIVI

Materialni pogoji

Cilji vzgojno-izobraževalnega procesa pozavne terjajo za svoje uresničevanje primerno veliko, zračno, akustično ter zvočno izolirano učilnico. Opremljena mora biti z dobro uglašnim klavirjem ali pianinom, metronomom, avtomatičnim uglaševalcem, ogledalom in sredstvi za reprodukcijo zvočnih posnetkov.

Za začetnike priporočamo manjša glasbila (altovska pozavna), primerna otrokovim fizičnim sposobnostim.

Pogoji za vpis

Primerna starost in glasbene ter fizične dispozicije za igranje na pozavni, ki jih kandidat dokaže na sprejemnem preizkusu.

Preverjanje in ocenjevanje

Znanje preverjamo in ocenjujemo pri pouku, na internih in javnih nastopih ter ob koncu šolskega leta pri izpitih. Ocene oblikujemo v skladu s Pravilnikom o preverjanju in ocenjevanju znanja ter napredovanju učencev v glasbenih šolah.